

ACQUIS URBAN: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІСТ

М.В. Войчук, аспірант

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

Сталий розвиток є однією з ключових концепцій сучасного розвитку регіону як структурного елементу держави, а відповідно співвідноситься та фактично формує базис для стратегії розвитку як на державному рівні, так і рівні міст та міських поселень. Досвід Європейського Союзу в цьому напрямку є показовим. Зокрема, особливу увагу привертають такі елементи імплементації сталого розвитку міст як Acquis URBAN – комплексний підхід до сталого розвитку міст.

Завдяки інструменту Рамкових програм підтримки громад (Community Support Frameworks), Європейська Комісія протягом 1989-1999 рр. підтримала 59 міських експериментальних проєктів (Urban Pilot Projects (UPP)). Ці проєкти сприяли інноваціям в містобудуванні та експериментам в економічній, соціальній та екологічній сферах з метою розробки «комплексного підходу» до відтворення міст. Також у 1989 році Комісія запустила програму RECITE (Регіони та міста Європи) для сприяння міжрегіональним проєктам та обміну досвідом через і серед мереж, що розвиваються між містами та регіонами в Європі.

У 1994 році Комісія розпочала спеціальні структурні заходи для підтримки міських питань, що отримали назву URBAN для забезпечення сталого розвитку у проблемних міських районах Співтовариства. У 2000 році Комісія вирішила продовжити цей підхід, впровадивши Urban II, нову ініціативу Співтовариства щодо сталого міського розвитку, в рамках загальних правил щодо структурних фондів. Ще одна важлива ініціатива в період 2000-2006 років була мережа URBACT (частина програми URBAN II); ця мережа підтримує та продовжує підтримувати обмін інформацією та досвідом щодо сталого розвитку міст у всьому ЄС.

Положення та керівні принципи для програмного періоду 2007-2013 років Структурних фондів включали «сильніший» міський елемент. Європейський соціальний фонд (European Social Fund, ESF) та Фонд згуртування (the Cohesion Fund) надали фінансування широкому колу проєктів міського розвитку. Програма URBACT II продовжила обмін ноу-хау та досвідом між ключовими гравцями міської політики в Європі. Містобудівництво також підтримувалося такими як ініціативами JASPERS, JEREMIE, JASMINE та JESSICA [1]. Особливої уваги заслуговує проєкт JESSICA, який представив нову ініціативу сталого оновлення та розвитку міст.

Окрім зазначених ініціатив, програм та проєктів протягом останніх кількох десятиліть було проведено ряд досліджень з питань розвитку міст та міських поселень, зокрема, «Урбанізація та функції міст в ЄС» [2], «Міський аудит» [3], Звіт про стан міст у державах-членах Європи [4] інші. Усі ці прикладні дослідження були сконцентровані на питаннях розвитку міст та міських поселень, просторових систем в межах Співтовариства та стали інструментом розвитку та підтримки регіональної політики. Зазначені дослідження фактично стали базисом для розробки таких стратегічних документів як «На шляху міського розвитку» [5] та «Сталий міський розвиток в Європейському Союзі: Рамки дій» [6], які визнали важливість міського виміру в політиці Співтовариства. У 2006 році Повідомлення Комісії «Політику згуртування та міста: внесок міст у зростання та зайнятість у регіонах» [7] являло собою гучну заяву про наміри, які підтвердили, що «... міста залишаються на вершині політичної порядку денного» [8, 7] і підкреслюючи важливість європейського виміру в інтегрованому міському розвитку.

У період 2004-2005 рр. в ряді офіційних документів Співтовариства сформувалась більш чітка позиція щодо ролі міст (регіонів) в контексті територіальної єдності та вирішення територіальних диспропорцій. Міста все більше розглядалися як «двигуни регіонального розвитку». На час публікації П'ятого звіту в 2010 році [9], спираючись на думку, що міститься в Зеленій книзі про територіальну єдність [10], було досягнуто поступу, спрямованого на місцевий підхід, що стосується обмеженого кола «спеціальних міських та просторових ініціатив» та розробки більш загального підходу, об'єднуючи територіальні, соціальні та економічні виміри інтегрованим чином, котрі орієнтовані на значущі місця втручання [11]. Ключове припущення, яке лежить в основі цього підходу, полягає в тому, що тільки концентрація уваги на (різноманітних) сильних сторонах міст може забезпечити більш гармонійний розвиток.

Шоста доповідь про хід реалізації економічної та соціальної згуртованості підкреслює декілька з цих тем, стверджуючи, що «метою територіальної єдності є заохочення гармонійного та сталого розвитку всіх територій, спираючись на їх територіальні характеристики та ресурси» [12, 11]. Міста, безумовно, відіграють важливу роль у цьому підході, і вони будуть головними для досягнення цілей «Європа 2020» [13].

Найвиразнішим виявом цього була актуалізація підходу «URBAN» в нормативній базі оперативних програм. Ідея полягала в тому, що всі європейські міста отримали б користь від уроків, отриманих від URBAN, і могли би застосувати їх для розробки інтегрованого підходу до розвитку міських територій. Проте в деяких державах-членах, підхід, реалізований ініціативами URBAN, був втрачений або став розмитим. Незважаючи на те, що відповідні положення надавали державам-членам можливість розробляти інструменти чи підходи, що підтримують інтегрований розвиток міст, деякі вирішили не використовувати ці можливості [13].

Координація політики є складним, але необхідним процесом. Це справедливо для всіх рівнів управління, і міста щоденно працюють для покращення координації та усунення перешкод для спільної політики наскільки це можливо на місцевому рівні. Це включає в себе співпрацю з їхніми околицями для розробки ефективних рішень для вирішення проблем, які часто виходять за межі адміністративних кордонів міста. Як економічні фактори у своїх функціональних сферах, міста можуть відігравати важливу роль у сприянні партнерству, що має взаємну вигоду для міста-центру та його партнерів. Міста та їхні околиці сприятимуть реалізації деяких стратегічних програм ЄС у новому бюджетному періоді на 2014-2020 роки. Зокрема, транс'європейські мережі, в яких міста є функціональними вузлами, без яких більш широкі мережі не будуть працювати ефективно. Вони також будуть відігравати важливу роль у досягненні довгострокових кліматичних та енергетичних цілей ЄС та подальшому впровадженні Європейського інноваційного партнерства в області розумних міст та громад. Завдяки партнерству між EUROCITIES та Генеральним директором з питань зайнятості, соціальних питань та інтеграції Європейської Комісії, міста допоможуть забезпечити базу даних, що інформує про впровадження пакету соціальних інвестицій в ЄС. Однак у багатьох випадках міста зможуть повністю відігравати роль у просуванні нових інструментів ЄС, якщо вони підтримуються на рівні держав-членів.

Перелік посилань:

1. *Promoting Sustainable Urban Development in Europe. Achievements and opportunities* [Електронний ресурс] // Commission of the European Communities: DG Regio, Brussels. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/urban2009/urban2009_en.pdf
2. *Urbanization and the functions of cities in the European Community* – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1992. – 230 p.
3. *Urban Audit* [Електронний ресурс] // Eurostat – Режим доступу до ресурсу: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/cities>
4. *The State of European Cities Report* [Електронний ресурс] // Commission of the European Communities. – 2007. – Режим доступу до ресурсу: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/urban/stateofcities_2007.pdf
5. *Towards an urban agenda in the European Union* [Електронний ресурс] // European Commission. – 1997. – Режим доступу до ресурсу: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/pdf/urban/urban_197_en.pdf
6. *Sustainable Urban Development in the European Union: A Framework for Action* [Електронний ресурс] // Commission of the European Communities: DG Regio, Brussels. – 1998. – Режим доступу до ресурсу: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/pdf/caud/caud_en.pdf
7. *Cohesion policy and cities: the urban contribution to growth and jobs in the regions* [Електронний ресурс] // European Commission. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/communications/2006/cohesion-policy-and-cities-the-urban-contribution-to-growth-and-jobs-in-the-regions
8. *Cohesion policy and cities in Europe*. // *Inforegio Panorama*. – 2006. – №19. – P. 7–10.
9. *Investing in Europe's Future. Fifth Report on Economic, Social and Territorial Cohesion* – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2010. – 108 p.
10. *Green Paper on Territorial Cohesion Turning territorial diversity into strength* [Електронний ресурс] // Commission of the European Communities. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/consultation/terco/paper_terco_en.pdf
11. *Barca F. An Agenda for a Reformed Cohesion Policy, A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations* / Barca. – Brussels: Commissioner for Regional Policy, 2009. – 244 p.
12. *Sixth progress report on economic and social cohesion* [Електронний ресурс] // Commission of the European Communities. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/interim6/com_2009_295_en.pdf
13. *EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth* [Електронний ресурс] // European Commission. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>